

עמ"ת 54215/08/22 - מוחמד חדר (עציר) נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים

עמ"ת 54215-08-22 מוחמד חדר (עציר) נ' מדינת ישראל

תיק חיצוני: 148251/2022

25.8.2022

לפני כבוד השופטת תמר בר-אשר

מוחמד חדר (עציר)

העורר

נגד

מדינת ישראל

המשיבה

עו"ד עומרי שטרן

בא-כוח העורר:

בא-כוח המשיבה: עו"ד רמי בן חמו (יחידת תביעות ירושלים, משטרת ישראל)

החלטה

ערר על החלטת בית משפט השלום בירושלים (כבוד השופט א' כהן) מיום 22.8.2022 בתיק מ"ת 11223-04-22, שלפיו נקבע כי העורר יעצר עד תום ההליכים. זאת תוך דחיית המלצת שירות המבחן בתסקיר האחרון (הרביעי) לשלב את העורר בקהילה הטיפולית 'אל פטאם', לשם השתתפותו בתכנית טיפולית ארוכת טווח, למשך שנה.

בפתח הדיון שהתקיים היום, הומלץ לעורר לחזור בו מהערר, אך הוא עמד על שמיעתו. בתום הדיון הודעתי לעורר ולבאי-כוח הצדדים כי הערר נדחה וכי נימוקי ההחלטה יישלחו אליהם עוד היום. להלן נימוקי ההחלטה.

רקע ועיקרי החלטת בית המשפט קמא

2. ביום 6.4.2022 הוגש נגד העורר, יליד שנת 2001, כתב אישום לבית משפט השלום בירושלים (ת"פ 11191-04-22) ולצדו בקשה למעצרו עד תום ההליכים.

כתב האישום מחזיק שבעה פרטי אישום, שלפיהם מואשם העורר בעבירות הבאות: **שש עבירות קשירות קשר לפשע** (סעיף 499(א)(1) בחוק העונשין התשל"ז-1977 (להלן - **החוק**)); **שבע עבירות קבלת כלי רכב גנובים** (סעיף 413 בחוק); **נהיגה תחת השפעת סמים** (סעיף 62(3) בפקודת התעבורה (נוסח חדש), התשכ"א-1961 (להלן - **הפקודה**)); **שבע עבירות נהיגה ללא רישיון נהיגה - לעורר מעולם לא היה רישיון נהיגה** (שש מהן לפי סעיף 10(א) בפקודה ואחת לפי סעיף 10(א) בצו בדבר תעבורה (נוסח משולב) (יהודה ושומרון) (מס' 1805), התשע"ט-2018); **שבע עבירות נהיגה ברכב ללא ביטוח** (סעיף 2א בפקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל-1970).

על-פי עובדות כתב האישום הארוך והמפורט, קודם ליום 1.1.2022 קשר העורר קשר עם אחרים לשם גניבת כלי רכב חדשים מתחומי מדינת ישראל והעברתם אל תחומי הרשות הפלסטינית. אותם אחרים פרצו אל כלי הרכב והניעו אותם. אדם בשם אבו יוסף הסיע את העורר אל המקומות שבהם היו כלי הרכב הגנובים ואילו העורר נהג בהם אל תחומי הרשות הפלסטינית. שם, בתחנת דלק הסמוכה אל כפר עאקב, פגש העורר אדם בשם אבו ראמי ומסר לו את כלי הרכב הגנובים. העורר נהג בכלי הרכב למרות העובדה שאף אין לו רישיון נהיגה ומעולם לא הוציא רישיון נהיגה.

3. בבית המשפט קמא התקיימו שבעה דיונים בעניין בקשת המשיבה לעצור את העורר עד תום ההליכים נגדו. **הדין הראשון** התקיים במועד הגשת הבקשה למעצר העורר (6.4.2022) ובו נקבע כי הדיון בבקשה לגופה יתקיים ביום 13.4.2022.

בתום **הדין השני**, מיום 13.4.2022, קבע בית המשפט קמא (כבוד השופט ח' פס), כי ישנן ראיות לכאורה להוכחת האשמה ובכלל זה הודאת הנאשם בעובדות ששת פרטי האישום הראשונים, הגם שמהודאתו בעובדותיו של האישום השישי חזר בו. כן נקבע כי מתקיימת לגבי העורר עילת מסוכנות בעוצמה גבוהה. נקבע כי העורר חבר עם אחרים כדי לגנוב כלי רכב מאזור ירושלים, בעודו פוגע בשלום הציבור וברכשו. תמורת העברת כל אחד מכלי הרכב שולם לו סך 1,000-2,000 ₪, ששימש אותו בין השאר, לצריכת סמים. העורר אף נהג בכלי הרכב למרות שמעולם לא היה ברשותו רישיון נהיגה ואף ללא ביטוח ובכך סיכן את הציבור. לנוכח מסקנה זו נקבע כי העורר ייעצר עד החלטה אחרת ושירות המבחן התבקש להגיש תסקיר מעצר בעניינו.

4. **הדין השלישי** התקיים ביום 22.5.2022. סמוך לדיון זה הוגשה בקשת שירות המבחן לדחות את הגשת התסקיר לנוכח העומס הרב אשר כידוע, מוטל על שירות המבחן. בשל הגשת הבקשה סמוך לדיון, היא נדונה במעמד הצדדים. לאחר שמיעת טענות הצדדים ובכלל זה טענותיו של בא-כוח העורר אשר ביקש לבחון חלופת מעצר ללא תסקיר, קבע בית המשפט קמא כי אין מקום לעשות כן ולפיכך ניתנה לשירות המבחן ארכה להגשת התסקיר.

הדין הרביעי התקיים ביום 20.6.2022. קודם לדיון, ביום 14.6.2022, הוגש **התסקיר הראשון** מטעם שירות המבחן. דובר בתסקיר ארוך ומפורט, אשר בין השאר המליץ שלא לשחרר את העורר לחלופת מעצר בבית הוריו. כמו כן, למרות הרושם כי הרקע לעבירות היה בעיקרו כלכלי, נאמר בתסקיר כי ניכר שהעורר "נטה למקד ולהדגיש" כי הרקע לעבירות הוא שימוש בסמים. העורר הביע נכונות להשתלב בטיפול גמילה במסגרת ארוכת טווח, אך הודגש כי הוא מסכים למסגרת יומית לצד מעצר בית בביתו. לפיכך הומלץ לאפשר בחינה נוספת של הדברים והגשת תסקיר משלים.

בא-כוח העורר ביקש לאפשר הגשת תסקיר משלים ואילו המשיבה התנגדה לכך מהנימוק שהליך המעצר אינו השלב המתאים לבחינת השתלבות בהליך גמילה, אלא יש לעשות כן במסגרת ההליך העיקרי. בהחלטה שניתנה בתום הדיון הודגש כי לעת הזו לא ננקטת עמדה בעניין החלופה הטיפולית המוצעת, אך שירות המבחן התבקש לבחון זאת ולהגיש תסקיר משלים.

5. **הדין החמישי** התקיים ביום 3.7.2022. **בתסקיר השני** מיום 30.6.2022, שהוגש לקראת הדיון, נאמר בין

השאר, כי העורר "מבטא היעדר בשלות ומוכנות" לתהליך טיפולי אינטנסיבי בתחום ההתמכרויות במסגרת טיפולית סגורה וארוכת טווח. שוב נאמר כי העורר מסכים להשתלב רק במסגרת טיפולית יומית וכי הוא מתנה את נכונותו להשתלב בטיפול בכך שמיקום הטיפול ואופיו יהיו כפי שהוא מבקש. לפיכך ולנוכח שאר הטעמים שעליהם עמד שירות המבחן, לא הובאה המלצה לשלבו במסגרת טיפולית או בחלופת מעצר אחרת ולפיכך אף לא הומלץ על שחרורו לחלופת מעצר. למרות זאת קבע בית המשפט קמא, כי העורר יופנה פעם נוספת אל שירות המבחן, תוך הדגשה כי בית המשפט אינו מחויב להמלצותיו.

הדין השישי התקיים ביום 13.7.2022 ואף לקראת דיון זה הוגש תסקיר מיום 12.7.2022. בתסקיר זה, **התסקיר השלישי**, נאמר כי העורר "הסיר את בקשתו להשתלבות במסגרת יומית לגמילה וכי עתה הוא מוכן להשתלב במסגרת סגורה. עם זאת שירות המבחן התרשם כי "המוטיבציה מצדו לכך הינה בעיקרה חיצונית, אך גם פנימית". לפיכך נאמר, שאם ייקבע כי יש לשחרר את העורר למסגרת סגורה, מוצע כי יופנה כבר עתה לעריכת הבדיקות והסידורים המתאימים. בהתאם לכך קבע בית המשפט קמא, כי חרף התנגדות המשיבה, שירות המבחן יבחן את הדברים ויגיש תסקיר משלים.

6. לאחר שתי בקשות ארכה מטעם שירות המבחן (מיום 17.7.2022 ומיום 24.7.2022), ביום 21.8.2022 הוגש **התסקיר הרביעי** בעניינו של העורר ו**הדין השביעי** התקיים ביום 22.8.2022. בתסקיר זה הומלץ לשלב את העורר בקהילה טיפולית 'אל פטאם' בטייבה החל מיום 24.8.2022 וזאת לשם השתתפותו בתכנית טיפולית ארוכת טווח למשך שניים-עשר חודש. עוד הומלץ, כי אם הטיפול יופסק קודם לכן, ישהה העורר בחלופת מעצר בבית הוריו, בפיקוחם ובפיקוח אחיו. הומלץ שיינתן צו פיקוח מעצרים למשך שישה חודשים וכן הומלץ להימנע מקביעת דיונים בשלושת החודשים הראשונים לאחר קליטת העורר בקהילה הטיפולית.

החלטת בית המשפט קמא

7. בהחלטה שניתנה בתום הדיון מיום 22.8.2022, שבעניינה הוגש הערר הנדון, קבע בית המשפט קמא (כבוד השופט א' כהן), כי העורר לא ישוחרר לחלופת המעצר שהוצעה, אלא כי יעצר עד תום ההליכים.

בית המשפט קמא קבע כי על-פי "**הלכת סוויסה**" (בש"פ 1981/11 **מדינת ישראל נ' סוויסה** (21.3.2011)), כבוד השופט י' עמית), העיתוי הראוי להפניית נאשם להליך גמילה מסמים הוא בשלב גזירת הדין וכי הפנייה להליך זה בשלב המעצר תיעשה רק במקרים חריגים, אשר לא התקיימו בנסיבות הנדונות. הודגש כי התנאי העיקרי שצריך להתקיים הוא כי הנאשם החל בתהליך הגמילה קודם שעבר את העבירה שבעניינה נעצר, אך כי דרושה גם התקיימות שני תנאים נוספים, שהם כי פוטנציאל הצלחת הליך הגמילה גבוה וכי יש במסגרת הטיפולית כדי לתת מענה הולם למסוכנות הנשקפת מהנאשם.

בית המשפט קמא אף עמד על מכלול השיקולים שעל-פי **הלכת סוויסה** נדרש בית המשפט לשקול קודם שיחליט לאפשר השתלבות בהליך גמילה בשלב המעצר ובכלל זה השיקולים הבאים: אם הליך הגמילה החל טרם המעצר; סיכויי הצלחתו; גילו של הנאשם והזדמנויות גמילה שניתנו לו בעבר; אם יש בחלופת הגמילה כדי לאיין או להקהות את עילת

המעצר; סוג העבירות שבהן הואשם הנאשם; שאלת הרשעותיו הקודמות; השלב שבו מצוי ההליך העיקרי; גזר הדין הצפוי במקרה של הרשעה; נכונות מוסד גמילה מתאים לקלוט את הנאשם ועוד.

בנסיבות הנדונות קבע בית המשפט קמא, כי העורר לא החל הליך גמילה קודם מעצרו ואף לא נראה כי פוטנציאל הצלחת תהליך הגמילה גבוה. זאת בייחוד לנוכח גישת העורר לתהליך הגמילה בשלבים הקודמים. עוד הודגש, כי המצב עשוי היה להיות שונה, אילו ביקש העורר להשתלב בהליך גמילה במסגרת ההליך העיקרי, לאחר שלב בירור האשמה. לפיכך ולנוכח מסוכנות העורר נקבע, כי יש להורות על מעצרו עד תום ההליכים.

עיקרי טענות הצדדים

8. בטענותיו בכתב ובעל-פה טען בא-כוח העורר כי בית המשפט קמא שגה בקביעתו על יסוד הלכת סוויסה, כי אין לאפשר לעורר להשתלב כבר בשלב הנוכחי בתהליך גמילה. לטענתו, בית המשפט קמא אף שגה בהתרשמותו כי סיכויי הצלחת הליך הגמילה אינם גבוהים ולטענתו, נימוק זה אף לא נומק כנדרש. לטענתו, יש לקבל את המלצת שירות המבחן, בהיותו הגורם המקצועי, אשר נדרש לעניינו של העורר בארבעת התסקירים. עוד טען בא-כוח העורר, כי יש לשקול שיקולים נוספים שנמנו בהלכת סוויסה. בעניין הכלל שלפיו בדרך כלל שילוב בהליך גמילה יהיה במסגרת ההליך העיקרי, טען בא-כוח העורר, כי יש לבחון כל מקרה לגופו ולשיטתו, אף יש גישות שונות בעניין זה. במקרה הנדון, לטענתו, יש לשקול את גילו הצעיר של העורר, את היותו נעדר הרשעות קודמות וכן טען, כי העבירות שבהן הואשם אינן מקימות עילת מסוכנות בעוצמה שאינה ניתנת לאיון באמצעות שהיה בקהילה הטיפולית.

9. בא-כוח המשיבה טען כי עיון בתסקירים שהוגשו מעלה כי מלכתחילה העורר אמנם לא היה מעוניין להשתלב בהליך גמילה בקהילה וכי עולה רושם כי הוא די אולץ לכך, עד אשר אמר "רוצה אני". בראשית הדרך הוא לא היה מעוניין בכך ואף נמצא כי אינו מסוגל או מתאים להשתלב במסגרת טיפולית. לטענת בא-כוח המשיבה, רק לאחר שהוסבר לעורר מה צפוי לו, הוא ביטא "מוטיבציה בעיקר חיצונית אך גם פנימית" (כאמור בתסקיר מיום 21.8.2022). עוד טען, כי על-פי המבחנים שנקבעו בהלכת סוויסה, העורר אינו מתאים להשתלבות בתהליך גמילה כבר עתה. כן הדגיש את חומרת העבירות שבהן הוא מואשם ואת העובדה שלא פעל מתוך דחף התמכרותי לסמים, אלא מתוך מניעים כלכליים ומתוך בצע כסף. לפיכך טען כי יש לדחות את הערר.

דין והכרעה

10. כפי שהערתי בפתח הדיון וכי שנקבע בסופו, לא נמצאה הצדקה להתערב בהחלטת בית המשפט קמא המורה על מעצר העורר עד תום ההליכים.

11. כפי שקבע בית משפט קמא בצדק, עניינו של העורר אינו בא בגדרם של החריגים שנקבעו **בהלכת סוויסה**, אשר רק בהתקיימם ישנה הצדקה להפניית נאשם להליך גמילה כבר בשלב המעצר. כך בייחוד בהינתן העובדה

שהתהליך הטיפולי המוצע הוא ארוך טווח (שניים-עשר חודש), בעוד שנראה לכאורה, כי אין מניעה שהעורר (שאף הודה ברוב העבירות במסגרת החקירה), יודה ויורשע וינסה למצות אפשרות זו במסגרת ההליך העיקרי. הפניית העורר להליך טיפולי כבר עתה עומדת בניגוד לכלל שלפיו בדרך כלל לא יכול הליך המעצר את ידי המותב הדין בהליך העיקרי.

הכלל שנדון והודגש ב**הלכת סוויסה** הוא כי זולת אם התקיימו נסיבות חריגות, הפניית נאשם להליך גמילה תיעשה בשלב גזירת העונש ולא בשלב המעצר. הפניית נאשם להליך גמילה כבר בשלב המעצר היא לא רק חריגה ולכן בדרך כלל לא תתאפשר, אלא היא עשויה לשבש את ההליך העיקרי. כפי שהודגש בעניין **סוויסה**, "**ראוי לשופט המעצרים שלא להורות על חלופת גמילה באשר יש בכך מעין התערבות, מעין הסגת גבולו של ההליך התלוי ועומד של גזירת העונש (...).**" **באם ימצא המותב הדין בתיק העיקרי כי במסגרת גזר הדין יש לשלוח את הנאשם לגמילה, יעשה כן במסגרת גזר הדין** (שם, פסקה 9 והפסיקה הרבה הנזכרת שם. ראו גם: בש"פ 7750/17 **מדינת ישראל נ' פרוס** (17.10.2017), כבוד השופט מ' מזוז, פסקה 15).

זה הכלל. כך בדרך כלל וכך על אחת כמה וכמה אם תהליך הגמילה המוצע הוא תהליך ממושך וארוך טווח.

12. כל זאת במיוחד בהינתן העובדה שנראה כי אמנם לא התקיימו אותם תנאים שנקבעו ב**הלכת סוויסה**, אשר רק התקיימותם מצדיקה להפנות נאשם להליך גמילה כבר בשלב המעצר. כאמור בהחלטת בית המשפט קמא שבעניינה הוגש הערר הנדון, ב**הלכת סוויסה** מנה בית המשפט כעשרה שיקולים שיש לשקול קודם להחלטה אם נאשם יופנה להליך גמילה בשלב המעצר (שם, פסקה 9). בית המשפט קמא הדגיש במיוחד את העובדה שהעורר טרם החל בתהליך גמילה ואף נראה כי סיכויי הצלחתו של תהליך זה אינם גבוהים. לכך יש להוסיף גם את השיקול שעניינו סוג העבירות שבהן מואשם העורר ואת העונש הצפוי לו. לנוכח חומרת העבירות שבהן הוא מואשם ובלי שיש בכך משום נקיטת עמדה לעניין העונש שיושט עליו, אם יורשע, יש לשקול גם את העובדה כי לא מן הנמנע שיושט עליו מאסר בפועל לתקופה משמעותית. כך שאף מטעם זה אין מקום לאפשר את הפנייתו כבר עתה להליך גמילה.

סיכום הדברים הוא אפוא, כי חרף המלצת שירות המבחן, לא נמצא מקום לאפשר לעורר להשתלב בהליך הגמילה המוצע בשלב הזה כחלופת מעצר. "**ההלכה היא כי ככלל, השלב הראוי לבחינת שיבוצו של נאשם בהליך שיקומי הוא בשלב גזירת העונש. זאת כאשר תהיה לפני בית המשפט תמונה מלאה על אודות הנאשם (...).**" **העברת נאשם עוד טרם נגזר דינו או אף טרם הוכרע דינו להליך טיפולי או שיקומי הינה בבחינת הקדמת המאחר ועלולה גם ליצור ציפיות בלב הנאשם ולכבול את ידיו של בית המשפט בעת מתן גזר הדין**" (בש"פ 8509/17 **אנטיפקין נ' מדינת ישראל** (7.11.2017), כבוד השופט ד' מינץ, פסקה 9 (להלן - עניין **אנטיפקין**)).

אכן, כפי שטען בא-כוח העורר, שירות המבחן הוא אמנם הגורם המקצועי, אשר על-פי המלצתו האחרונה - בשונה מקודמותיה - הומלץ להפנות את העורר אל מסגרת טיפולית. אולם כידוע, המלצת שירות המבחן היא תנאי הכרחי, אך לא בלעדי (עניין **אנטיפקין**, פסקה 11). התסקיר הוא כלי עזר הכרחי בעל משקל רב, אך כפי שהבהיר בית המשפט קמא עוד בהחלטתו מיום 3.7.2022, בית המשפט אינו מחויב לאמץ את המלצותיו. "**על אף תרומתו החיונית של תסקיר זה להליך הבירור בדבר היתכנותה של חלופת מעצר, אל לו לכבול את שיקול דעתו של בית המשפט, אם מצא בשל מכלול הנסיבות כי אין לאמץ את המלצת שירות המבחן**" (בש"פ 1560/18 **מדינת ישראל נ' בן**

ציון (22.2.2018) כבוד השופט י' אלרון, פסקה 12. ראו עוד, למשל: בש"פ 6115/19 **מדינת ישראל נ' שלומי בן אבו** (24.9.2019), כבוד השופט י' אלרון, פסקה 14).

13. לפני סיום, ראוי להעיר עוד הערה שאלה נדרשה בין השאר, גם המשיבה. כידוע, משאביו של שירות המבחן מצומצמים מאד, ידיו עמוסות לעייפה ובעטיו של עומס זה, אף התבקשה דחיית מועדי הגשת חלק מהתסקירים בעניינו של העורר. בנסיבות אלו שבהן שירות המבחן כה עמוס, דומה כי אין כל הצדקה להוסיף ולהעמיס עליו בדרישות לבחינות חוזרות ואינסופיות של חלופות מעצר. כך בדרך כלל וכך על אחת כמה וכמה בנסיבות שבהן שירות המבחן כבר ערך בחינה יסודית ומקיפה, כפי שנעשה במסגרת התסקיר הראשון, אשר ההמלצה במסגרתו שללה חלופת מעצר. דומה כי במיוחד אין מקום להעמיס על שירות המבחן בדרך של הנחיה לבחינת חלופת מעצר במסגרת קהילה טיפולית, כל עוד לא נבדק היטב כי אמנם מתקיימים בפועל השיקולים והנסיבות המצדיקים לחרוג מהכלל שלפיו לא תתאפשר הפניית נאשם להליך גמילה כבר בשלב המעצר.

יש לזכור כי הנחיה להגשת תסקירים חוזרים, מעצימה את העומס המוטל על שירות המבחן המתקשה עד מאוד לעמוד במטלות המוטלות עליו. התוצאה הישירה של הגשת תסקירים משלימים היא פגיעה בעצורים ובנאשמים אחרים הממתינים זמן רב, לעתים רבות בעודם עצורים, לתסקירים בעניינם. תוצאה נוספת היא דחיית דיונים רבים בבתי המשפט וממילא בזבז זמן שיפוטי יקר.

14. לנוכח האמור, לא נמצאה הצדקה להפניית העורר להליך טיפולי ארוך טווח במסגרת הליך המעצר ואף לא נמצאה הצדקה לכבילת שיקול דעתו של המותב הדן בהליך העיקרי, אשר יידרש לגזירת עונשו של העורר, אם הוא יורשע בעבירות שבהן הואשם. לפיכך, מהטעמים שהובאו בהחלטת בית המשפט קמא ובהחלטה זו, אין מקום לקבל את הערר.

הערר נדחה ובהתאם לכך החלטת בית המשפט קמא המורה על מעצר העורר עד תום ההליכים נגדו, עומדת בעינה.

המזכירות תמציא את ההחלטה אל באי-כוח הצדדים.

ניתנה היום, כ"ח באב התשפ"ב, 25 באוגוסט 2022, בהיעדר הצדדים.

תמר בר-אשר,
שופטת